

Politisk klåfingrighet dyr för Sverige

Då och då talar regeringen om att fasta spelregler är viktiga. Den förda politiken lever dock inte upp till uttalandena. Priset för denna ignorans eller nonchalans är högt och kan avläsas i de höga svenska realräntorna och det svåra sysselsättningsläget. Finland har ett väsentligt mindre gap mellan de egna och de tyska långräntorna och en högre ekonomisk tillväxt än Sverige. Skillnaden beror till stor del på den svenska regeringens misslyckande med att dämpa investerarnas oro inför den politiskt genererade osäkerheten i landet.

Ansvariga politiker i Sverige tycks bara bry sig om vad en politisk åtgärd kan ge i direkt påverkan på statskassan. Kostnaden för den osäkerhet som åtgärden ger upphov till utvärderas uppenbarligen aldrig. Det synbara pris som medborgarna får betala för osäkerheten är den högre ränta som den politiska riskpremien ger upphov till, d v s den premie investerarna begär som kompensation för den politiskt genererade osäkerheten kring investeringskalkylen. Politisk risk betyder sålunda något annat än när regeringen använder begreppet. I regeringens språkbruk betyder den typiskt nog risken för partiet att förlora sitt mandat till följd av viss politik. Med tanke på att den första delen av sysselsättningspaketet innehöll skatteändringar är det lätt att förstå att investerarna känner osäkerhet om sin roll som finansärer av nästa paket, och att de som följd ökar sitt avkastningskrav eller skjuter investeringen på framtiden.

Den politiska riskpremien kan vi översätta till utebliven ekonomisk tillväxt och därmed blir den ett kostnadsmått på den förda politiken. Mot denna kostnad kan vi sedan ställa den samhällseliga intäkten av politiken. Det är dock ingen självklarhet att det blir några intäkter.

Regeländringar av partitaktiska skäl - ofta marknadsförda som fördelningspolitiska - kännetecknas av att intäkterna ligger hos det politiska partiet snarare än hos samhället. Under den senaste mandatperioden har det funnits många sådana inslag, t ex ändringar i dubbelbeskattningen av företagens vinster, beskattningen av reavinster på aktier och förmögenhetsbeskattningen av aktier. Kostnaderna för dessa skattehöjningar blir däremot desto större eftersom Sverige redan har världens högsta skattetryck och kapitalet flödar fritt över gränserna. Skattehöjningarna skapar två slags osäkerhet: Förändringen i sig skapar osäkerhet för investerare och därmed krav på ökad avkastning på investeringar i landet. Riktningen på ändringen av spelreglerna - alltså att regeringen inte insett att skattehöjningar inte är en framkomlig väg i en finansiellt integrerad värld - förstärker osäkerheten. Genom att höja skattetrycket visar regeringen att den tror sig ha ett skattemässigt oberoende gentemot omvärlden och visar därmed en bristande insikt om, eller respekt för, kraften i den pågående harmoniseringsprocessen på skatteområdet. Detta höjer priset på den politiska risken.

Vad kostar då den politiska klåfingrigheten? Konkret innebär den att den svenska räntan under 1995 var uppemot 2,5 procentenheter högre än vad den annars skulle ha varit. Översatt till utebliven tillväxt blir kostnaden 1,5 procentenheters lägre tillväxt under 1996 och 1997. Ett stort antal jobb har alltså gått förlorade, de flesta troligen inom små och medelstora företag som till skillnad från de stora företagen inte har någon möjlighet att undkomma den politiska risken.

Med dagens politik kommer räntegapet mot EU-länderna inte att minska även om Sverige blir medlem i EMU. Den politiska riskpremien för Sverige kommer under en övergångsperiod att öka mer än vad de eliminerade - växelkursrelaterade - delarna av räntegapet uppgått till.

I sammanhang där valutan tidigare fungerat som en ventil kommer nämligen bruket av finanspolitiska medel att öka. Detta förhållande kommer att vara speciellt tydligt för Sverige med ett skattetryck långt över genomsnittet i Europa.

Regeringen måste inse hur mycket den politiska klåfingrigheten kostar Sverige. För varje ändring av spelreglerna bör det finnas en intäktssida som väl kompenserar den förlorade tillväxt som den ökade politiska osäkerheten ger upphov till. Detta betyder slutet på alla röstfiskande regeländringar med bara partiet som vinnare. Ändringar som i slutänden minskar tillväxten och jobben och drabbar dem som regeringen främst säger sig värna om.

LARS OXELHEIM